

Sygn. akt XVII AmC 3732/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 lutego 2013 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie-Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący: SSO Dariusz Dąbrowski

Protokolant: Anastazja Chojnacka

po rozpoznaniu w dniu 18 lutego 2013 roku w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) z siedzibą w P.

przeciwko (...) spółce akcyjnej we W.

o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

1) uznaje za niedozwolone i zakazuje (...) spółce akcyjnej we W. wykorzystywania w umowach z konsumentami postanowienia wzorca umowy o treści:

„Organizator konkursu zastrzega sobie prawo do zmiany rodzaju nagrody na inną o takiej samej wartości”.

2) zasądza od (...) spółki akcyjnej we W. na rzecz (...) z siedzibą w P. kwotę 360 zł (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego,

3) nakazuje pobrać od pozwanego (...) spółki akcyjnej we W. na rzecz Skarbu Państwa - Sąd Okręgowy w Warszawie kwoty 600 zł (sześćset złotych) tytułem opłaty stałej od pozwu, od której uiszczenia powód był zwolniony z mocy prawa,

4) zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt pozwanego (...) spółki akcyjnej we W..

sygn. akt XVII AmC 3732/12

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 2012-04-26 powód – (...) w P. - domagał się uznania za niedozwolone i zakazania wykorzystywania w obrocie z konsumentami postanowienia o treści:

"Organizator zastrzega sobie prawo do zmiany rodzaju nagrody na inną o takiej samej wartości"

zawartego w pkt. 4.5 wzorca umowy "REGULAMIN KONKURSU SMS (...)", którym posługuje się pozwany – (...) S.A. we W.. Nadto wniósł o zasądzenie kosztów procesu.

W ocenie powoda wskazane postanowienie wzorca umowy stanowi niedozwoloną klauzulę, gdyż jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumentów. Wypełniałoby tym hipotezę art. 385[1] § 1 kc, zgodnie z którym niedozwolonymi są postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, niezgodnione z nim indywidualnie, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy

– z wyłączeniem postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Pozwany domagał się oddalenia powództwa i wniósł o zasądzenie kosztów procesu. Uzasadniając swoje stanowisko strona pozwana wskazała, iż kwestionowany regulamin nie stanowi wzorca umowy, gdyż zgodnie z art. 919 kc jest przyrzeczeniem publicznym. Pozwany podniósł również, że powód nie uzasadnił istnienia w niniejszej sprawie przesłanek z art. 385(1) kc

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany prowadzi działalność gospodarczą polegającą m.in. na produkcji ciast i dań gotowych. W dniach 2011-12-12 do 2011-12-21 pozwany zorganizował konkurs, którego zasady zostały określone w regulaminie zawierającym zapis do którego odwołuje się żądanie pozwu, tj.:

"Organizator zastrzega sobie prawo do zmiany rodzaju nagrody na inną o takiej samej wartości".

Konkurs skierowany był do pełnoletnich osób fizycznych, posiadających pełną zdolność do czynności prawnych, zamieszkałych na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. Warunkiem uczestnictwa w konkursie było zarejestrowanie się uczestnika do Klubu (...) (pkt 2.1 wzorca). Konkurs polegał na odpowiedzi na pytanie konkursowe i przesłaniu prawidłowej odpowiedzi wraz ze swoimi danymi osobowymi drogą SMS-ową najbliżej godziny 16.00 każdego dnia w czasie trwania Konkursu (pkt 3.2 wzorca). Nagrodami w Konkursie były zestawy składające się z fartuszka klubowego z logo (...), magnesu z notesikiem z logo (...) oraz produktów (...) (pkt 4.1 wzorca).

Pozwany nie zaprzeczył prawdziwości wzorca, ani treści kwestionowanego pozwem zapisu. Art. 230 kpc stanowi, że gdy strona nie wypowie się co do twierdzeń strony przeciwnej o faktach, sąd, mając na uwadze wyniki całej rozprawy, może fakty te uznać za przyznane. Za podstawę ustalenia stanu faktycznego Sąd przyjął zatem wzajemnie niekwestionowane twierdzenia stron kierując się zasadą wyrażoną w art. 230 kpc.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Ponieważ powództwo w niniejszej sprawie zostało wniesione przed 2012-05-03, tj. przed zmianą przepisów Kodeksu Postępowania Cywilnego, a w postępowaniu cywilnym zastosowanie znajdują przepisy obowiązujące w dacie wniesienia pozwu, Sąd orzekł na podstawie kpc sprzed 2012-05-03.

Powództwo zasługuje na uwzględnienie.

Odnosząc się do zarzutu pozwanego, jakoby kwestionowany dokument stanowił przyrzeczenie publiczne, a nie wzorec umowy, należy uznać go za nietrafny. Wskazać należy, że o jednostronności stosunku prawnego decydowałyby zbędność oświadczenia woli jednej ze stron. Legalną definicję oświadczenia woli zawiera art. 60 kc, zgodnie z którym wola osoby dokonującej czynności prawnej może być wyrażona przez każde zachowanie się tej osoby, które ujawnia jej wolę w sposób dostateczny, w tym również przez ujawnienie tej woli w postaci elektronicznej. Nie można zatem mówić zbędności oświadczenia woli uczestnika konkursu, gdy do wzięcia w nim udziału konieczne jest wcześniejsze wyrażenie zgody na szereg warunków proponowanych przez przedsiębiorcę a tym bardziej rejestracja lub spełnienie określonych świadczeń (np. dokonanie zakupów czy zawarcie określonych umów – choćby z osobami trzecimi).

W omawianym regulaminie sam pozwany używa sformułowania „osoby, które prześlą SMS” (pkt 2.1 wzorca), „przystąpienie do odpowiedzi na zadane pytanie jest równoznaczne ze złożeniem przez daną osobę oświadczenia o wyrażeniu zgody na postanowienia niniejszego Regulaminu” (pkt 2.4 wzorca), „wzięcie udziału w Konkursie oznacza wyrażenie zgody na przysyłanie uczestnikowi informacji marketingowych i handlowych” (pkt 5.2 wzorca). Sformułowania „prześlą”, „złożenie oświadczenia” i „wyrażenie zgody” nie mogą być rozumiane inaczej, niż jako złożenie oświadczeń woli. Przystąpienie do konkursu wymagało zatem złożenia wzajemnie sobie odpowiadających

wyraźnych oświadczeń woli pozwanego i uczestnika, co innymi słowy oznacza zawarcie umowy. Nie można zatem mówić o zbędności oświadczenia woli uczestnika konkursu, a co za tym idzie o jednostronności stosunku prawnego.

Ponadto – stosownie do orzecznictwa Sądu Apelacyjnego w Warszawie, które Sąd orzekający w sprawie niniejszej w pełni podziela – z natury uregulowania przyrzeczenia publicznego wynika, iż chodzi w nim o nieskomplikowaną relację prawną sprowadzającą się do prostego wykonania jednej oznaczonej czynności, za co obiecano nagrodę. Złożony stosunek prawny regulowany kilkudziesięcioma postanowieniami, nie mieści się w ramach przewidzianej w art. 919 kc i nast. instytucji przyrzeczenia publicznego (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 2011-10-04, sygn. akt VI ACa 282/11; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 2011-09-07, sygn. akt VI ACa 284/11; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 2010-10-20, sygn. akt VI ACa 231/10; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 2010-10-20, sygn. akt VI ACa 233/10). Zgodnie z art. 66 § 1 kc oświadczenie drugiej stronie woli zawarcia umowy stanowi ofertę, jeżeli określa istotne postanowienia tej umowy. Rozbudowany regulamin, jakim posługiwał się pozwany bez wątplenia te istotne postanowienia określał. Należy zatem stwierdzić, że ogłoszenie konkursu i wprowadzenie do obrotu regulaminu, stanowiło nie tyle przyrzeczenie publiczne, co ofertę zawarcia umowy o udział w konkursie.

Odmienne stanowisko pozwanego w tym zakresie wynika być może z błędnego przyjęcia, że skoro zobowiązania stron z tytułu przystąpienia do konkursu są jednostronne, to jest to jednostronna czynność prawna. Tymczasem pojęcia te dotyczą dwóch różnych aspektów związku obligacyjnego. Czynność jednostronna to taka, która wywiera skutki prawne po złożeniu jednego, oderwanego od innych oświadczenia woli. Jednostronność zobowiązań polega na tym, że tylko jedna strona umowy ma obowiązek świadczyć na rzecz drugiej, bez świadczeń wzajemnych. Jako przykład czynności prawnej dwustronnej, ale jednostronnie zobowiązującej, można wskazać umowę darowizny.

Nietrafny jest także zarzut braku legitymacji czynnej po stronie powoda. Z załączonego do pozwu odpisu z Krajowego Rejestru Sądowego, jednoznacznie wynika, że powodowe Stowarzyszenie jako cel swojej działalności ma między innymi ochronę interesu konsumentów. To w świetle art. 479³⁸§1 k.p.c. uprawnia powoda do wytoczenia powództwa w przedmiotowej sprawie.

Na wstępie rozważań merytorycznych wyjaśnienia wymaga, że w postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone Sąd dokonuje abstrakcyjnej oceny wzorca celem ustalenia, czy zawarte w nim klauzule mają charakter niedozwolonych postanowień umownych w rozumieniu art. 385[1] § 1 kc. Przechodząc do oceny postanowień wzorca pod kątem ich niedozwolonego charakteru, wskazać należy, co następuje. Stosownie do treści art. 385[1] §1 kc, aby uznać dane postanowienie umowne za niedozwolone musi ono spełniać cztery przesłanki tj.: (I) postanowienie nie zostało indywidualnie uzgodnione z konsumentem, (II) ukształtowane przez postanowienie prawa i obowiązki konsumenta pozostają w sprzeczności z dobrymi obyczajami, (III) powyższe prawa i obowiązki rażąco naruszają interesy konsumenta oraz (IV) postanowienie umowy nie dotyczy sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron.

Ostatnia z wymienionych przesłanek, o której mowa w zdaniu drugim art. 385[1] § 1 kc, zachodzi w niniejszej sprawie, gdyż omawiane postanowienie nie reguluje głównych świadczeń stron. Główne świadczenia pozwanego z tytułu zawartych umów polegają bowiem na przeprowadzeniu konkursu i wydaniu nagród, zaś konsumenta na odpowiedzi na pytanie konkursowe drogą SMS-ową.

Przesłanka braku indywidualnego uzgodnienia nie może w tej sprawie mieć znaczenia wobec abstrakcyjnego charakteru kontroli postanowienia wzorca umownego. Sąd nie bada w niniejszym postępowaniu konkretnych stosunków istniejących pomiędzy kontrahentami, ale wzorzec i treść hipotetycznych stosunków, jakie powstałyby pomiędzy pozwanym a potencjalnym konsumentem. Nie ma zatem znaczenia, czy jakaś konkretna umowa była między stronami negocjowana ani nawet czy wzorzec był, czy też nie był zastosowany przy zawieraniu jakiegokolwiek konkretnej umowy. Kontrola ta ma bowiem charakter oceny ex ante i obejmuje wzorzec, nie zaś konkretną umowę. Istotny jest zatem fakt, że pozwany wprowadził oceniany wzorzec do obrotu poprzez wystąpienie z ofertą zawarcia umowy z wykorzystaniem go.

Dla zastosowania omawianego przepisu przesłanki II (sprzeczność z dobrymi obyczajami) i III (rażące naruszenie interesów konsumenta), choćby ze względu na verba legis, muszą zachodzić równocześnie. Z reguły rażące naruszenie interesu konsumenta jest naruszeniem dobrych obyczajów, ale nie zawsze zachowanie sprzeczne z dobrymi obyczajami rażąco narusza ten interes.

Poprzez dobre obyczaje rozumiemy pewien powtarzalny wzorzec zachowań, który jest aprobowany przez daną społeczność lub grupę. Są to pozaprawne normy postępowania, którymi przedsiębiorcy winni się kierować. Ich treści nie da się określić w sposób wyczerpujący, ponieważ kształtowane są przez ludzkie postawy uwarunkowane zarówno przyjmowanymi wartościami moralnymi, jak i celami ekonomicznymi i związanymi z tym praktykami życia gospodarczego. Wszystkie one podlegają zmianom w ślad za zmieniającymi się ideologiami politycznymi i społeczno – gospodarczymi oraz przewartościowaniami moralnymi. W szczególności zaś, dobre obyczaje to normy postępowania polecające nienadużywanie w stosunku do słabszego uczestnika obrotu posiadanej przewagi ekonomicznej.

W niniejszej sprawie dobrym obyczajem jest, by przedsiębiorca organizujący konkurs nie zmieniał wskazanych uprzednio nagród na inne bez podania przyczyny, ponieważ uczestnicy przystępujący do promocji wyrazili zgodę na staranie się o konkretnie wskazane nagrody rzeczowe. Konsument powinien mieć pewność i jasność stosunku prawnego łączącego go z organizatorem. Konsument mógłby nie wziąć udziału w promocji, gdyby wiedział, że nagrody będą inne, niż te wskazane w regulaminie konkursu. Co więcej od profesjonalisty należy oczekiwać, że nie wykorzysta faktu, iż on sam opracowuje wzorzec, który następnie zostaje inkorporowany do umowy. Umożliwia to bowiem wprowadzenie przez przedsiębiorcę całkowicie dowolnego zapisu do wzorca umowy, na który konsument nie ma wpływu.

W zakresie oceny stopnia naruszenia interesów konsumentów Sąd tutejszy podziela opinię Sądu Apelacyjnego w Warszawie (wyrok z dnia 2006-06-27, sygn. akt VI ACa 1505/05), że naruszenie interesów konsumenta, aby było rażące, musi być doniosłe czy też znaczące. Natomiast interesy konsumenta należy rozumieć szeroko, nie tylko jako interes ekonomiczny, ale też każdy inny, chociażby niewymierny. Zaliczyć tu można również dyskomfort konsumenta, spowodowany takimi okolicznościami jak strata czasu, naruszenie prywatności, niedogodności organizacyjne, wprowadzenie w błąd oraz inne uciążliwości, jakie mogłyby powstać na skutek wprowadzenia do zawartej umowy ocenianego postanowienia. Przy określaniu stopnia naruszenia interesów konsumenta należy stosować nie tylko kryteria obiektywne (np. wielkość poniesionych czy groźących strat), lecz również względy subiektywne związane bądź to z przedsiębiorcą (np. renomowana firma), bądź to z konsumentem (np. seniorzy, dzieci). Konieczne jest zbadanie, jaki jest zakres groźących potencjalnemu konsumentowi strat lub niedogodności.

Analizując kwestionowane postanowienie należy zgodzić się z powodem, iż stanowi ono niedozwolone postanowienie umowne. Przewiduje ono możliwość zmiany rodzaju nagrody na inną o takiej samej wartości. Nie precyzuje jednakże żadnych przyczyn, z których może to wynikać. Pozostawia to zbyt szerokie pole do swobodnej interpretacji. Konsument jest przez to narażony na sytuację, w której nie otrzyma nagrody, o którą się starał, biorąc udział w konkursie. W regulaminie określono precyzyjnie, jaka jest wygrana w konkursie – zestaw produktów (...)wraz z fartuszkami i magnesem z notesem. Zamiarem konsumenta przystępującego do Konkursu jest zdobycie tego konkretnego zestawu nagród. Nietrudno wyobrazić sobie sytuację, że konsument bierze udział w konkursie tylko po to, aby zdobyć produkty wskazane w regulaminie jako nagrody. Arbitralna zmiana nagrody przez organizatora – czy też na inną nagrodę tożsamą wartościowo, której konsument sam by nie wybrał - jest na tyle istotną zmianą, że godzi w interesy konsumenta. Zamiana przez organizatora tego towaru na inny, tożsamy wartościowo, może stanowić rażące naruszenie interesów konsumenta w sytuacji, gdy konsument przystąpił do konkursu ze względu na tę konkretną nagrodę, a otrzymał towar – pomimo tożsamości wartościowej – całkowicie inny.

Zdaniem Sądu poprzez kwestionowaną klauzulę zostają naruszone interesy konsumenta - ekonomiczne, w sytuacji, gdy np. po wysłaniu płatnych SMS-ów, nagrody zostaną zmienione na inne niż te, które konsument chciałby otrzymać. Stosowanie powyższej klauzuli może także spowodować naruszenie interesów prywatnych konsumenta,

takich jak dyskomfort wynikający ze straty czasu, czy, poczucia zawodu, z powodu przerwania konkursu i pozbawienia możliwości uczestnictwa w uprzednio przewidzianym terminie.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 385[1] § 1 kc, Sąd uznał postanowienie wzorca umowy za niedozwolone, zaś na podstawie art. 479[42] § 1 kpc zakazał jego wykorzystywania w obrocie z udziałem konsumentów.

O publikacji prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt strony pozwanej zarządzono na podstawie art. 479[44] kpc.

O kosztach postępowania orzeczono w oparciu o art. 98 kpc, zgodnie z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony.

Przyznane stronie koszty stanowią wynagrodzenie pełnomocnika procesowego w wysokości 360 zł - ustalone na podstawie § 14 ust. 3 pkt. 2 w zw. z § 2 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. nr 163. poz. 1349 ze zm.).

Mając na uwadze wynik sprawy, orzeczenie o nakazaniu pobrania od strony pozwanej opłaty od pozwu uzasadnia przepis art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. nr 167 poz. 1398 ze zm.).

SSO Dariusz Dąbrowski